

„Nem ártottam senkinek”

Újabb kérdések és válaszok Szabó István filmrendező ügynökmúltjával kapcsolatban

2006. január 31.

Módosította a múlt héten tett nyilatkozatait Szabó István magyarországi filmrendező, aki a Magyar Televízió A szólás szabadsága című műsorában vasárnap közölte, magát mentette, amikor 19 éves korában aláírta a szervezéséről szóló papírt, és ügynökként több éven át jelentett a Színház- és Filmművészeti Főiskola hallgatóiról. Szabó István ügynökmúltját az Élet és Irodalom munkatársa, Gervai András történész fedte fel az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában végzett kutatása eredményeként. A Népszabadságnak korábban a filmrendező még azt nyilatkozta, az állambiztonsági munkával Gábor Pál hajdani évfolyamtársa életét védte meg, aki 1956 októberében fegyveresen vett részt a Köztársaság téri párház elfoglalásában. A vasárnapi tévéadásban azonban az Oscar-díjas Mephisto című film rendezője megváltoztatta korábbi nyilatkozatait: mint elmondta, nem más akart megmenteni, hanem saját magát. Arra a kérdésre, miért nem mondta el a nyilvánosság előtt, hogy szervezték, úgy válaszolt: „Lényegében egyetlen olyan filmet csináltam, amiben ezt a történetet valamilyen módon nem mondtam volna el”, és megemlítette a Bizalom, a Redl ezredes, A napfény íze, továbbá a ma kezdődő filmszemlén bemutatandó Rokonok című filmjét. Hallgatását indokolva megismételte azt is: életre szóló esküt kötött Gábor Pállal és Gyöngyössi Imrével, hogy nem beszélnek arról, hogy előbbi részt vett a Köztársaság téri párház ostromában. Szabó azt állítja: két osztálytársával együtt letartóztatták, és megzsarolták, kirúgják a főiskoláról, ha nem számol be az ott törtétekről. Szabó – állítása szerint – nem akarta mindezt vállalni, ám barátai meggyőzték, látszólagos együttműködéssel kezükben tarthatják a róluk szóló információkat. Állítja: néhány esetben Gábor Pál mondta meg, mit írjon róla. A filmrendező korábban egy ötvenhatos híradórészlettel igazolta, hogy Gábor Pál részt vett az ostromban. A Népszabadság tegnapi számában azonban **Eörsi László** történész ennek a dokumentumnak az igazoló voltát is kétségbe vonta, szerinte a felvételen nem Gábor Pál látható. Arra a felvetésre, miszerint ha önszántából nyilvánosságra hozta volna a szervezését, megmenekült volna a leleplezéstől, Szabó István úgy vélte, lejáratai kampányról van szó: „Teljesen egyértelmű, hogy engem meg akarnak ölni, mert az összes hírügynökségnek szétkürtölték, és az egész világon megjelenik az újságokban, hogy az egyetlen magyar Oscar-díjas rendőrségi ügynök”. Szabó István – Képesi Endre fedőnévvel tett – jelentései többségükben a Színház- és Filmművészeti Főiskola életéről, KISZ-gyűlésekről, tanárok és hallgatók politikai és vallási nézeteiről, elkötelezettségükről, a forradalomhoz való viszonyukról, az állami ünnepekről szólnak. Összesen 72 emberről tesz említést a dokumentumokban, közülük 21 személy magánéletét is ecseteli: ki kibe szerelmes, ki írt levelet nyugati rokonának, ki vett magának drága lemezjátszót, ki miről irkált a főiskolai plakátokra. A megfigyelték között találunk számos, ma már világhírű filmet: Jancsó Miklóst, Lugossy Lászlót, Mészáros Mártát és Törőcsik Marit. Közülük többen azonban kiálltak Szabó István mellett, megerősítették azt is, hogy a dokumentumértékű felvételen Gábor Pál látható, aki az ötvenhatos eseményekről őket is tájékoztatta. Tegnap a

magyarországi szellemi élet száznál több képviselője is biztosította támogatásáról Szabó Istvánt – mint Garas Dezső, Göncz Árpád, Gönczöl Katalin, Jancsó Miklós, Koncz Zsuzsa, Koltay Lajos, Kő Pál, Presser Gábor, Tímár Péter és Valki László.